

Stále živé otázky o smrti Milana Rastislava Štefánika

Stanislav Háber (3.5.2010)

Každý rok si 4. mája pripomíname výročie smrti generála Milana Rastislava Štefánika. Určite oprávnene sa ozývajú hlasy, že namiesto špekulácií, ako zomrel, by sme mali Štefánikovo dielo nanovo preštudovať. Analyzovať. Vyvodit' z neho závery pre našu budúcnosť. Je to nádherná úloha pre slovenských intelektuálov. Pre historikov je tu však iná. Všetky vyspelé štáty sveta podrobujú exhumácii kostrových pozostatkov svojich dejateľov. Preto by bolo načase pristúpiť k exhumácii aj Štefánika. Skúsme zosumarizovať fakty, ktoré o jeho smrti poznáme.

SVEDKOVIA BOLI

Pred šiestimi rokmi vyšlo v kauze smrti generála závažné dielo. Význam knihy Emila Karola Kautského (Kauza Štefánik – Legendy, fakty a otázky okolo vzniku Česko-Slovenskej republiky, Matica slovenská, 2004) je v tom, že otvoril pražské a iné archívy. Podarilo sa mu to, o čo sa usiloval celý život synovec generála Pavel Štefánik, ktorý mi do novín pred svojou smrťou povedal: „ Beneš bol úhlavným nepriateľom uja Milana, lebo vedel, že ak sa ujo Milan postaví na zadné, tak za ním bude stáť 800 000 legionárov. Nik nechce pichať do osieho hniezda. Nemám podporu nielen na Pražskom hrade, ale ani u slovenskej politickej reprezentácie (v roku 1992). Edvard Beneš bol ministrom zahraničných vecí a súčasne minister vnútra. Prezident Masaryk bol súčasne ministrom financií. Mali všetky kľúčové postavenia, a bez týchto dvoch ľudí sa nemohlo nič odohrať. Písal som Havlovi, Čarnogurskému, Mikloškovi, Keltošovej, Dubčekovi, ale nie všetci mi aj odpísali. A ak, tak iba naivným spôsobom odpovedali pre odpovedanie, ktoré nič nerieši. Trvám na tom, aby pražská vláda predložila protokol o páde. Keď sa to tak vezme, tak za každú ukradnutú hus je protokol, a o tomto nie je žiaden? Pýtala sa matka gen. Štefánika, teda moja stará matka, ešte T.G. Masaryka, aby osobne odpovedal, ale mlčal, ani na pohrebe nebol. Štvrtého mája 1919 predsa priletel francúzsky generál, minister vlády, podpredseda zahraničného výboru, a nik nebol na letisku? To znamená, že nik nechcel byť svedkom. A čoho nechcel byť svedkom? Beneš rozhodol, že to bola tragická smrť, avšak to je omyl. Bolo tam veľa sedliakov idúcich do roboty, takže svedkovia boli. Raz darmo, staré rímske právo hovorí: Volenti not fit iniuria – kto chce tomu sa krivda nedeje. Talianska vláda predsa prevzala prepravu česko-slovenského ministra, francúzskeho generála a snúbenca markízy Giuliani Benzoni-príbuznej rodu Savojskovcov – teda talianskych kráľov, predtým aj habešských cisárov. Tým prevzali zodpovednosť. Lietadlo padlo zásahom takým alebo onakým, ale československá vláda to nemohla nechať len tak. Museli hlásiť do Ríma, že sa niečo stalo. Zomrel francúzsky generál, museli to hlásiť do Paríža, a kde sú tie protokoly? V archívoch T.G. Masaryka. Prečo ich neotvorila, keď od smrti prešlo už 73 rokov (v roku 1992)? Z historikov, či je to Mlynárik, Juríček, Štvrtecký alebo Zuberec, všetci prišli len po 4. máj 1919 po 12. hodinu, 5. minútu, dovedy píšú dosť informovane, ale ďalej nie, prečo?“

ZÁPISKY PILOTA

Emil Karol Kautský bol vo svojej knihe konečne z historikov ako prvý dôsledný. Posudzuje listinné dôkazy, osobné poznámky historických osobností, pitevné správy, pohrebné osvedčenia, viaceré policajné záznamy záhadných úmrtí súvisiacich čo i len máličko so smrťou Štefánika, a to od roku 1919. Robí to však bez zbytočného pátosu – pragmaticky. Kautský pristupuje k faktom striedmo, so značnou dávkou zdržanlivosti. Ak už vysloví mienku, nie je to súd, ale logické vyústenie viacerých dôkazov a faktov.

V knihe je množstvo historických súvislostí výnimočného sna talentovaného muža, ktorý získal priazeň mocných sveta. Ako schopný vojenský pilot, ktorý dokázal dvakrát pristáť po zostrelení lietadla, organizuje česko-slovenskú armádu, lebo na nej postavil budúci úspech – vytvorenie spoločného štátu. Bez vlastnej armády by totiž neexistoval. Na pravú cestu napravnú aj Masaryka či Beneša, ktorý sa Štefánikovi snaží dostať do priazne. Vidí, že tento schopný Slováč je stelesnením činu, kým on s Masarykom sú v pracovniach schopní spríadať politické intrigy. To ja to, čo Štefánik nevie. Tam je jeho slabina.

Kto by chcel po prečítaní knihy opäť tvrdiť, že Štefánikova smrť je neodhalená, nevyriešená, nedoriešená, ten by klamal tak, ako o nej klamali celé generácie historikov, ktorým nehrala do karát predstava, že v prípade Štefánikovej smrti treba hovoriť o úkladnej vražde. Vražda mala motív, svedkov a dostatok dôkazov. V tomto zmysle je cenné Kautského vedecké vysvetlenie omylov, akých sa dopúšťali pri hodnotení dôkazov jeho predchodcovia. Naposledy Jozef Husár v knihe Musel generál M.R. Štefánik zahynúť? V nej boli nesprávne interpretované zápisky pilota a posádky počas letu do letového zošita. Kautský dokázal na základe technických dôkazov, že Caproni nebolo poškodené nad Viedňou, ako špekuloval Husár. Dokázal aj jeho bezchybný pohyb na bratislavskom nebi podľa svedkov z oficiálnej Masarykovej správy.

Na obhajobu záverov používal oficiálne zdôvodnenia vyšetrovacej komisie leteckého nešťastia, ktorá vznikla za Tomáša G. Masaryka a Edvarda Beneša. Tá vyšetrovala aj toho, kto ju inicioval, teda občana Michala Lechtu z Ivanky pri Dunaji, ktorý žiadal vládu v Prahe prešetriť fakt, že sa 4. mája 1919 strieľalo na Štefánikovo lietadlo. A trestné stíhanie proti Lechtovi za toto podanie bolo zastavené, lebo „sa nedá dokázať nepravdivosť Lechtových tvrdení“ (s. 255). Komisia ani vyšetrovanie Lechtu v roku 1928 za vlády Masaryka a Beneša nevyvrátili toto tvrdenie. Takže platí dodnes.

VZÁCNE SVEDECTVO

Mne sa zasa podarilo získať v roku 1993 vzácne priame svedectvo očitého svedka Štefánikovej tragédie. V dome opatrovateľskej služby v Považskej Bystrici v roku 1993 žil Jozef Haronik, ročník 1906, z obce Prosné. Keď mal trinásť rokov, pracoval u pastiera dobytká vo Vrakuni pri Bratislave. V osudný deň 4. mája 1919 sa zhodou osudových okolností stal prvým očitým svedkom nešťastia. O udalosti Jozef Haronik spomínal: „V ten deň som bol pri železničnom moste, čo vedie do Komárna. Zrazu som zbadal lietadlo, ktoré letelo ponad most nad Vraľkou do Vajnora. Keď už bolo nad Vajnormi, všimol som si, že lietadlo dymí. Rozbehol som sa za ním. Na ceste ležal nejaký muž v kombinéze. Vtedy som ešte nevedel, že je to Štefánik. Lietadlo horelo asi desať-pätnásť metrov od neho. Ležal na chrbte a bolo jasne vidieť, že dýcha – kombinéza sa pohybovala. Nato sa objavil muž

na bicykli, ktorý prišiel smerom od Bratislavy. Mohol mať asi štyridsať rokov. Hneď za ním prišlo čierne auto, z ktorého vystúpili neznámi civilisti. Zohli sa nad Štefánikom a rozopli mu kombinézu. Pod ňou mal kožené sako a v ňom zlaté hodinky, ktoré odopli a strčili si ich do vrecka. Našli uňho aj doklady, podľa ktorých zistili, koľkí boli v lietadle. Preto hneď vydali rozkaz vojakom, ktorí prišli za nimi, aby našli ďalších troch Štefánikových spolucestujúcich. Jeden ležal v priekope pri ceste neďaleko Štefánika. Okolo hlavy mal bielu šatku so stopami krvi. Bolo zjavné, že je mŕtvy. Druhý ležal tiež mŕtvy v žite. Tretieho nemohli nájsť. Jeden čatár odtrhol tyč z lietadla a prehrabával trosky, a tak ho našiel. Všetkých troch naložili do vojenského nákladného auta. Pozostatky muža z lietadla zabalili do plachty. Na Štefánika som videl zblízka, keďže som bol iba dva metre od neho. On jediný žil. Keď mu rozopli kombinézu, nikde nebolo vidieť nejakej stopy krvi. Len jeho jediného naložili do čierneho osobného auta. Mňa na mieste vypočuli a odvieďli ma z davu ľudí, ktorý sa tam o chvíľu zišiel. Šiel som späť do Vrakune. Druhého svedka, ktorý prišiel za mnou na bicykli, naložili aj s bicyklom do auta a odviezli do Bratislavy.“

Z tejto výpovede Jozefa Haronika vyplynuli otázky, ktoré ochotne zodpovedal:

Hovorili ste neskôr, už ako dospelý, o tom, čo ste vtedy videli?

- Nie. Báľ som sa to povedať, lebo všade boli Česi, a tí by ma hádam aj zavreli. V roku 1931 som totiž odišiel do Francúzska za prácou. Keď som sa po piatich rokoch vrátil, vstúpil som do komunistickej strany a aj preto som sa báľ, že by ma zavreli.

A čo počas slovenského štátu?

- Opäť som sa báľ, z toho istého dôvodu. Za komunistov sa vtedy považovali väčšinou Česi...

Na záver rozhovoru na otázku, čo by ešte mohol dodať, Jozef Haronik povedal:

- Prisahám na to, čo som videl. Vyberte si, či mám pravdu ja alebo niekto, kto má falošnú pravdu.

Po zverejnení svedectva Haronika v roku 1993 som sa dočkal útokov aj v tlači, že moje teórie o Štefánikovej vražde staviam na výpovedi pastierika kráv. Nielen ja som pochyboval o nešťastnej náhode. Mnohí leteckí odborníci dokázali, že výsostné znaky zo zeme nebolo vidieť, hoci mnohí zástancovia nešťastnej náhody tvrdili, že si vojaci poplietli výsostné znaky Talianska s maďarskými, a preto sa v Bratislave 4. mája 1919 na Štefánikovo lietadlo strieľalo. To, či ide o nepriateľské lietadlo, sa určovalo podľa jeho tvaru vo vzduchu, nie podľa nerozoznateľných výsostných znakov. Maďari nemali dvojmotorové a dvojtrupové lietadlo, akým bol stroj Caproni, ktorým prilietel Štefánik. Preto si Caproni nik nemohol mýliť s maďarským lietadlom. Vojaci v tom čase vedeli, že je to Caproni, a teda, že je to talianske a nie maďarské lietadlo. Dostali však príkaz strieľať.

ĎALŠIE FAKTY

Iný letecký odborník, ktorý celý život zasvätil skúmaniu havárie lietadla Caproni, mi povedal ďalšie technické podrobnosti. Dokonca mal na ne aj dôkazy. Vlastnil časť vrtule z lietadla. Z nej sa dalo určiť, že lietadlo nevrazilo do zeme. Podľa jeho výpočtov, bolo síce poškodené, ale pokúsilo sa o pristátie. Časť vrtule to dokazovala. Nebola zhorená, aká by bola pri náraze o zem. Bola obitá ako pri núdzovom pristáti, keď lietadlo stratí podvozok a vrtule sa obíjajú o zem. Caproni mal pevný

podvozok. Na mieste nešťastia bola pôvodne makadamová cesta. Teda cesta upravená štrkom tak, že bola vyvýšená. Na nej mohlo lietadlo prísť o podvozok, lebo na cestách boli výmole. Štefánik, ktorý prežil dve zostrelenia na fronte, vedel, že ak lietadlo príde o podvozok, prevráti sa a nie je šanca sa z neho zachrániť. V takom prípade piloti z lietadiel vyskakovali.

Pristávacia rýchlosť Caproniho za týchto podmienok mohla byť 20 najviac 30 km/ h. Štefánik mal teda možnosť z otvorenej kabíny lietadla Caproni vyskočiť. To by vysvetľovalo Haronikovo svedectvo. Navyše, z dobových fotografií vyplýva, že generál v lietadle nebol do konca jeho letu. Ostatní piloti totiž zhoreli v kabíne. Štefánik ležiaci mŕtvy na katafalku v leteckej kombinéze však nebol ohňom ani len opálený. Rovnako ani jeho oblečenie, v ktorom letel. Spomínaný letecký odborník bol sám pilotom. Rozprával som sa s ním v čase, keď bol už na dôchodku (rok 1992). Poznal spôsoby lietania z čias pred 2. svetovou vojnou, keď bol mladý a sám sa učil pilotáži. Neskôr sa zúčastňoval ako expert posudzovania leteckých katastrof. Mal vysokoškolské vzdelanie technického smeru. Pri rozhovoroch viackrát logicky dôvodil, že exhumácia Štefánikových pozostatkov môže objasniť viacero záhad našej histórie. Prežil generál núdzové pristátie? Akým spôsobom zomrel? To sa dnes dá vďaka vyspelým vedeckým metódam jednoznačne zistiť. Stačí telo generála exhumovať.

S tým súvisí aj svedectvo historika Milana Augustína. Ten ma už v roku 1992 upozornil na fakt, že protokol o pitve generála je, mierne povedané, zvláštny: „Keď zahynul Štefánik, ešte v ten deň, 4. mája 1919, bola vykonaná obhliadka mŕtvol s písomným zápisom. Pitva bola 6. mája o 7. hodine ráno v pitevni čs. posádkovej nemocnice v Bratislave. Dôvod úmrtia na tele mŕtveho Štefánika sa v úplnosti nepreskúmal. Svedčí o tom protokol ministerstva národnej obrany, jeho 1. oddelenia, ktoré ešte v roku 1931 pod rokovacím číslom 36 544 cituje pitevný protokol, kde je o. i. nasledujúca veta: „Dutina brušná je prehliadnutá, len pokiaľ povoľoval rez. Z toho vyplýva, že nešlo o pitvu, ale doslova o úpravu mŕtvol v zmysle, ktorý potvrdzuje indicie o tom, že Štefánik bol de facto zavraždený strelou z pištole! Pred dvoma rokmi (M. Augustín hovoril v roku 1992 – pozn. autora) som žiadal oficiálnu exhumáciu kostrových pozostatkov generála M. R. Štefánika. Srdce generála Štefánika bolo vyňaté a je uložené v mohyle v nádobe s liehom.“

V Nemecku v Mníchove žil v roku 1992 novinár a historik Dr. Ján Dolinský, ktorý sa na Slovensko od roku 1945, keď emigroval, už nikdy nevrátil. Vycestoval som za ním a vtedy mi povedal: „V kombinéze Štefánika sa našli streli. Keby sa ju podarilo objaviť, dalo by sa zrekonštruovať, či to boli črepiny z lietadla alebo guľky. Rozprával som sa s markízou Benzoni, kým ešte žila. Mala vtedy 94 rokov. Povedala mi, že celý materiál o Štefánikovi odovzdala zahraničnej spravodajskej službe. Štefánik nemohol dostať za 1. svetovej vojny od Francúzov povolenie na vytvorenie prvej československej armády. Dal mu ho až v Taliansku Orlandi, aj preto bol Štefánik viazaný na Taliansko. Poznal som aj mäsiara z Ivanky pri Dunaji Michala Lechtu, zomrel v roku 1945. V tom čase – 4. mája 1919 – mal hodnosť delového desiatnika a strieľal na Štefánikovo lietadlo z Bratislavského hradu. Povel strieľať mu vraj dal jeho kapitán. Kto dal rozkaz kapitánovi, to už nevedel.“

VÝMYSLI A KLAMSTVÁ

Štefánik prichádzal podľa Kautského na Slovensko ako zradený človek, ktorého sklamali jeho najbližší spolupracovníci – Beneš a Masaryk. S Benešom sa tesne pred svojou smrťou rozišiel. Vo všetkom. Beneš ho svojvoľným vymenovaním za ministra vojny odsunul v politike nového štátu na vedľajšiu

koľaj. Masaryk sa chystal zradu dovŕšiť a to tým, že chcel Štefánika požiadať o odstúpenie z ministerského postu, čo Štefánik viac ako tušil. Už preňho nemali žiaden úrad. Už ho nepotrebovali. A on to vedel! Na Slovensko však neprichádzal ako umlčaný minister, ktorý sa chystá abdikovať. Prichádzal ako suverénny politik do suverénnej krajiny. A nešiel do Prahy, kam ho volali. Prichádzal do Bratislavy. Demonštroval tak odhodlanosť brániť práva Slovenska, na ktoré sa po 28. októbri 1918 zabudlo. Masaryk s Benešom nepotrebovali Slovensko ako subjekt medzinárodného práva, nepotrebovali skutočné federatívne usporiadanie vzťahov medzi Čechmi a Slovákmi. A Štefánik chcel minimálne post viceprezidenta pre Slovensko, ako vyplýva z Masarykových archívov, ktoré odkryl Kautský. Možno sa však domnievať, že náš generál chcel viac. Že sa možno chystal na vyhlásenie samostatnosti s pomocou Talianska. Kautský dokazuje ako minister pre správu Slovenska Vavro Šrobár sadil lipku v Skalici, kým v Bratislave umieral najväčší slovenský hrdina. Pritom Šrobár osobne urýchlene Štefánika volal do Bratislavy, ale na jeho prílet sa nechcel prísť pozrieť. Kautský odborne poukazuje aj na rozličné mýty, napríklad že Štefánikovo lietadlo padlo pre silný vietor. Dokazuje spôsobom pilotáže a poveternostnými podmienkami v Bratislave, že nič také nebolo fyzikálne možné. A dokazuje to aj autentickými výpoveďami svedkov, ktorí to tvrdili v čase vyšetrovania havárie.

Nešlo o odstavenie jedného génia, jedného Slováka s francúzskym štátnym občianstvom. Osobnosť je nebezpečná len vtedy, ak ju obklopuje dostatok silných jedincov. A Štefánik mal ten zvláštny dar, že vedel vychovávať nové osobnosti. A ako sa zachádzalo so Štefánikom, tak byrokratický moloch inšpirovaný Masarykovými osobnými príkazmi, o ktorých prináša Kautský svedectvo pražských archívov, bol schopný vytvoriť ucelenú konšpiráciu aj v prípade smrti ministra a zakladateľa štátu.

MOŽNO BUDÚCI KRÁĽ

Kým Štefánik prišiel v máji 1919, od októbra 1918, keď oficiálne vznikla prvá ČSR, došlo k množstvu zväd. Francúzi chceli vojensky ovládať celé územie nového štátu od Prahy až po Podkarpatskú Rus. Taliani boli vyslaní do republiky na správu územia na východ od rieky Moravy. Talianske vojská čakali na príchod Štefánika, lebo ten mal posilniť ich postavenie v republike, z ktorej ich vytláčali Francúzi spoločne s Čechmi. Taliani boli v Prahe za snahu o ochranu Slovenska krivo obvinení z nadržovania Maďarom. Čuduje sa niekto, že po Štefánikovej smrti musela talianska vojenská misia ustúpiť francúzskej a odovzdať jej velenie aj nad Slovenskom? A to aj po tom, čo Taliansko poskytlo republike pri jej vzniku štedrú pomoc, ktorú však Masaryk ani Beneš, ktorého obvinil Štefánik tesne pred smrťou zo sprenevery peňazí, nikdy nechcel Rímu vrátiť. Masaryk s Benešom pôvodne vyčítali Štefánikovi jeho príliš protaliansky postoj. Volali ho do Prahy. On letel do Bratislavy, kam ho o urýchlený návrat zrazu žiadal Masarykovi oddaný Šrobár, ktorý dovtedy zastupoval Slovákov v Prahe bez riadneho poverenia občanmi. Iba ako Slovak, čo sa náhodou objavil v Prahe, a nie riadne zvolený či vyslaný slovenský zástupca slovenských záujmov. Ponížený zradou najbližších spolubojovníkov sa Štefánik rozhodol urýchlene vrátiť do Bratislavy. Čo chcel urobiť keby nezomrel? Vyhlásil by Bratislavu už roku 1919 za hlavné mesto samostatného štátu, prípadne kráľovstva, keď sa chystal oženiť s markízou Benzoni z rodu talianskych savojských kráľov? Preto nikdy nesmel živý vstúpiť na slovenskú pôdu?

Aký iný motív mohol vyvolať toľko zvady medzi starými priateľmi, ktorí v odboji v Paríži, Londýne, ale aj vo Washingtone či na horúcej pôde Ruska a Talianska dokázali brániť spoločnú vec vzniku štátu? S Talianmi by Štefánik hravo ochránil hranice Slovenska pred Maďarmi aj bez francúzskej vojenskej

pomoci. Necítili sa byť náhodou Francúzi ich postupom generála Štefánika zradení? Práve sa skončila 1. svetová vojna. Po vojne, ktorej bežne dostávali rozkaz smrti zastrelením aj samotní generáli francúzskej armády, dokonca aj nositelia najvyšších vyznamenaní – stužiek Čestnej légie, akú mal aj Štefánik, sa všetko muselo podriaďiť absolutistickej vôli francúzskeho štátu. Prečo by nepodľahli francúzski stratégovia intrigám Pražského hradu, ak hrozilo, že prídu o vplyv nad obrovskou časťou novej republiky smerom na východ od Moravy? Ako pravdivejšie sa dajú tieto fakty vysvetliť, než ako ich ponúkol čitateľom Kautský?

PRÍPAD KENEDYHO

Prečo česko-slovenskí legionári v Rusku nesmeli poraziť bolševikov, keď na to mali príležitosť? Prečo bol v týchto aktivitách Štefánik brzdený a následne z nich aj vyradený? Celý demokratický svet hľadel s dôverou na našich vojakov. A oni sa mohli pokúsiť zmietnuť Leninovu revolúciu zo stola, o čom sa rokovalo dokonca vo Washingtone. Toho Lenina, s ktorým sa Masaryk poznal z čias pôsobenia vo Švajčiarsku.

Spomeňme listy generálovej mamičky Albertíny Štefánikovej prezidentovi Masarykovi. Odmietala v nich obchodovanie s pozostalosťou po synovi. Prezident nemal odvahu postaviť sa zoči-voči úprimnému materinskému hlasu aspoň listom. Masaryk odpísal Štefánikovmu bratovi, nie jeho matke. Neprišiel ani na pohreb a odmietol prísť aj na Bradlo, keď pamätník dostavali, hoci bol práve na Slovensku – v zámku v Topolčiankach!

Kautský ponúka na porovnanie príklady zo svetových dejín: „V prípadoch politických vražd býva pravda nebezpečná. V prípade vraždy J. F. Kennedyho sa dnes udáva, že 177 ľudí podozrivo zomrelo len preto, že vedeli o prípade priveľa“ (s. 260). A aj keď Masaryk používal legionára Čečka, kedy sa mu zachcelo, napríklad pri obžalovaní ruského veterána a hrdinu tamojších bojov Gajdu zo špiónstva, a Čeček svedčil tak, ako mu Masaryk nadiktoval, v prípade Štefánika sa Čeček vzbúril. Odmietol podpísať správu o výsledku vyšetrovania Štefánikovej havárie, ktorú Čeček vyšetroval v rokoch 1926 až 1928. Ba chcel napísať svoje pamäti, lenže Stanislav Čeček zrazu zomrel vo veku 44 rokov 29. mája 1930, „údajne na otravu spôsobenú golierom uniformy“. V Českých Budějoviciach, kde Čeček zomrel, Kautský pri štúdiu úmrtného listu zistil z úradného dokladu, že Čeček vyslovene uviedol pred smrťou, že nechce byť spopolnený. Lenže bol spopolnený, i keď v poslednej vôli žiadal byť pochovaný v hrobe svojho otca. Odtiaľ mohol byť neskôr exhumovaný, či naozaj šlo o otravu golierom uniformy, alebo o vraždu, lenže z popola sa nedá zistiť už nič.

VRAŽDY POKRAČUJÚ

Nejde len o Čečka, ale o opis politických metód, aké vládli v prvej republike. Kautský vysvetlil aj okolnosti politickej vraždy ministra financií Aloisa Rašína a súvislosti, ktoré ju sprevádzali, až po smrť vraha. A desať dní po Čečekovej smrti záhadne zomrel štábný kapitán Malkovský. Predtým plukovník František Dubovan, po ňom ďalší plukovník Zdeněk Kitter, následne štábný kapitán Knjažikovský. Vymenovať všetkých, ktorých spomína Kautský, by bolo opísaním jeho knihy. Stačí jeho konštatovanie: „Letecké havárie sa u vojenských pilotov stávajú, ale tu ide o havárie iného druhu – skúsený akrobat nevyberie vývrtku, lietadlo sa rozlomí a spadne na hangár, mladého muža raní

mrtvica tesne pred svadbou. Ani jeden z tých, čo zomreli na mrtvicu, krvácanie do mozgu alebo na otravu, nebol pochovaný, ale spálený v krematóriu“ (s. 268).

Kautský cituje verný zápis Masarykových slov vďaka jeho oddanej archivárke Gašparíkovej, keď sa prezident vyjadroval k náhlej smrti soka na prezidentský úrad Antonína Švehlu: „Rašín aj Švehla zmizli v dobe, keď to bolo treba.“

Kautský preštudoval všetky dostupné archívy a takisto známu literatúru. A tak sa dozvieme, že Masaryk chcel zabezpečiť nástupníctvo na prezidentskom poste po sebe Benešovi. Zároveň vedel aj to, čo Švehla hovoril svojím blízkym: „O Benešovi měl Švehla říci, že je neštětím republiky a jeho politika, že povede národ do skázy!“ (s. 271). A Švehla náhle zomrel 12. decembra 1933 na zástavu srdca, „aj keď ešte deň predtým bola rodina optimistická, čo sa týkalo jeho zdravotného stavu. Pravú príčinu smrti nikto detailne nevyšetroval“ (tamže). Nuž a túto úvahu Kautský dopĺňa o nesmierne silné výroky Beneša, ktoré povedal sám o sebe: „Púšťam sa do boja, len keď viem, že vyhrám... Viem ísť k cieľu aj cez mŕtvoly, viem aj zabiť...“ (s. 272).

Kautský pochybuje aj o legálnosti odchodu zo sveta Karla Čapka, k čomu dáva množstvo zaujímavých dôvodov, ale tým neodbočuje od hlavného cieľa – od kauzy Štefánik.

Tá nie je stále uzavretá. Na ťahu sú slovenskí historici, aby začali exhumáciu kostrových pozostatkov z Bradla. Predovšetkým treba overiť, či skutočne patrili generálovi. A potom z nich zistiť pravú príčinu smrti. V tumbe je uložené aj srdce mŕtveho v liehu. Len tak môžu Slováci splatiť dlh veľikánovi generálovi Milanovi Rastislavovi Štefánikovi, ak povedia sami sebe pravdu o jeho smrti. Stále platí heslo jeho synovca: volenti not fit iniuria... Odmietnime už teda sami na sebe páchať historické krivdy.

Stanislav Háber